

CITRUS

Ben Buynsters

Citrus behoort tot de familie der **Rutaceae** en komt oorspronkelijk uit Azië. W.T. Swingle (Amerikaans taxonoom, 1871-1952) heeft Citrus onderverdeeld in 16 soorten, terwijl T. Tanaka (Japans taxonoom en leerling van Swingle) een meer verfijnde indeling heeft gemaakt van 162 soorten.

Heden ten dage wordt de voorkeur gegeven aan het gebruik van de indeling van Tanaka, hoewel beide systemen vaak nog door elkaar gebruikt worden, wat tot de nodige verwarring kan leiden.

Hoogstwaarschijnlijk zijn alle citrussoorten oorspronkelijk afkomstig van de volgende

3 soorten:

- *Citrus medica* (sukade).
- *Citrus reticulata* (mandarijn).
- *Citrus maxima* (pompelmoes).

Door onderlinge kruisingen zijn andere soorten ontstaan, zoals:

- *Citrus aurantium* (bittersinaasappel) uit *Citrus reticulata* x *Citrus maxima*.
- *Citrus sinensis* (zoete sinaasappel) ook uit *Citrus reticulata* x *Citrus maxima*.
- *Citrus paradisi* (grapefruit) uit *Citrus maxima* x *Citrus sinensis*.
- *Citrus limon* (citroen).
- *Citrus aurantifolia* (limoen).
- Alle andere (meestal niet zo heel bekende) soorten.

Oranjerie van het Koninklijk Paleis,
Laken in België

Citrus wordt in de volle grond gekweekt in subtropische en tropische gebieden.

Toch is in ons land, ondanks het koele klimaat, de aantrekkingskracht voor citrusplanten met hun opvallende vruchten al enkele eeuwen vrij groot. Vooral adel en gegoede burgerij zagen dat deze planten op hun lusthoven een zeer decoratieve rol konden spelen.

Het was bovendien statusverhogend om in ons koelere klimaat een verzameling citrusplanten te bezitten. De planten werden in potten en kuipen gehouden en gedurende de koudere maanden eerst in houten schuren en later in oranjerieën overwinterd.

Kenmerkend voor deze oranjerieën was het grote aantal hoge ramen om op die manier zoveel mogelijk licht binnen te laten komen.

Ook had men toen al in de gaten dat citrusplanten een voorkeur hebben aan veel frisse lucht tijdens de overwintering: veel ramen konden worden open gezet of hadden een extra bovenraam dat open kon.

Enkele voorbeelden van oranjeriën in Nederland:

- Bij de **Hortus Botanicus** in Leiden. (Daar was al een oranjerie in 1601!)
- Op het landgoed **Twickel** in Ambt - Delden, welke in 1993 geheel gerestaureerd is.

Oranjerie van Kasteel Twickel

Het kweken van citrus in kuipen of potten vraagt uiteraard wel een heel andere verzorging dan citrusplanten in de volle grond.

In Spanje of Italië bijvoorbeeld zie je citrusbomen vaak in een héél vaste zware grondsoort staan.

Ook de vanuit die landen meestal in plastic zak of pot geïmporteerde planten staan vaak in diezelfde grond.

Als aspirant koper / citrusliefhebber veronderstel je, dat dit uiteraard de meest ideale potgrond is voor citrusplanten.

Pas als je de plant oppakt om hem mee te nemen valt het gewicht op. Je hebt echter het meest oog voor die héél opvallende fraai gekleurde vruchten. Hoe meer vruchten

er aan de plant hangen, des te verleidelijker het is om de plant te kopen.

Vaak begint dan na een "natte Hollandse periode" geleidelijk het grootste probleem.

In al die jaren dat ik zelf met citrusplanten bezig ben, is dat ook de meest aan mij voorgelegde vraag: "Ik heb in het voorjaar een mooie citrusplant gekocht, maar de bladeren worden geel en vallen af; de vruchten vallen af; jonge twijgen worden bruin en uiteindelijk sterven zelfs oudere takken af."

Bij geel worden of afvallen van het blad is het verleidelijk om meer water te gaan geven. Beter is het om eens naar de **wortelkluit** te kijken. Vaak zie je dan bruine holle vergane overblijfselen van wortels. De wortelkluit is dan te lang nat geweest wat nog versterkt is door die "zware" grond. Nu zeker minder water geven!

Het beste is om die problemen te voorkomen door na aankoop de plant in de periode mei / juni / juli te ontdoen van de "zware" potgrond en te voorzien van een luchtige, grove samenstelling. Dat is echt de beste tijd om Citrusplanten te verpotten, ook al zit de plant vol met bloemen of vruchten. De plant is dan volop in de groei. Aan de wortels zie je dan mooie witte of crèmekleurige nieuwe scheuten.

De vaste zware potgrond kan het best helemaal verwijderd worden door de potkruit in een emmer water te blijven dompelen en daarna op te potten in een luchtige potgrond.

Zelf gebruik ik een kant en klare grove luchtige potgrond als basis, aangevuld met 10% perlite, 10% maagdelijke klei (zonder verontreinigingen) en 5-8% rivierzand (ook wel metselzand genoemd).

Ik geef de voorkeur aan roodstenen potten: in plastic potten blijft de wortelkruit namelijk veel langer nat. Op de opening onderin de pot kan men een potscherf leggen voor een goede afwatering, met daar weer een laagje gebakken kleikorrels op. De wortels uitgespreid in een hoek van 45° naar beneden leggen, met uiteraard ook potgrond tussen de wortels.

Na het oppotten zeker nog een dag wachten met water geven!

Uiteraard de plant wel een paar dagen uit de felle zon houden. Daarna zal hij u dankbaar zijn, en gaat hij gewoon verder met groeien, bloeien en vruchten dragen. Alleen is de grote kans op wortelrot en afsterven van de plant verleden tijd.

Als de plant bij aankoop al in een grove luchtige potgrond staat, is dat een groot voordeel. Het is dan ook veel gemakkelijker om de plant in ons weertype in optimale conditie te houden.

De beste waterhuishouding: **afwisselend droog - nat.**

Voedingsstoffen (inclusief sporenelementen) kunnen dan het best opgenomen worden.

**Citrus prefereert mest met een hoog stikstofgehalte waarbij de nodige sporen-elementen zeker niet mogen ontbreken.
Bemesten van eind februari tot eind augustus.**

Tijdens de overwinteringsperiode, vanaf eind september / half oktober minder water geven. Een koele overwintering bij temperaturen van 5 - 10 graden is trouwens aan te bevelen. Dit kan in een kas, of koele (slaap)kamer. Zorg op tijd voor frisse lucht, zodat de temperatuur niet te hoog wordt, zeker op zonnige dagen.

Dat luchten doet de planten goed, anders zou er wel eens veel bladval op kunnen treden omdat de fotosynthese in de warmere bladeren op gang komt, terwijl er nog geen voedingsstoffen vanuit de veel koudere wortelkluit beschikbaar zijn.

Warmer overwinteren kan ook, maar dan moet men voor veel meer licht zorgen door b.v. bij te lichten met speciale lampen.

Nadelen van warm overwinteren: de planten zijn zwakker, gevoeliger voor ziektes, geven vaak minder bloemen en meer blad.

De huiskamer is zeker niet geschikt voor overwintering vanwege de te droge lucht en te weinig licht.

Eén van de weinige soorten die wel in de huiskamer kan overwinteren is ***Citrus madurensis***, ook wel genoemd ***Citrus mitis***, kamersinaasappeltje of calamondin.

Citrus madurensis

Half mei, als de grootste kans op nachtvorst voorbij is, kunnen de planten buiten worden gezet.

In het begin wel even in de schaduw of onder schermdoek laten wennen, anders treden door de eerste zonnestralen op het blad zeker

verbrandingsverschijnselen op. Daarna kunnen gezonde citrusplanten volop van de zon genieten en ons geven waarvoor wij ze eigenlijk

aangeschaft hebben: mooie bloesem met een fijne geur, sierlijke en tevens smakelijke vruchten en bovendien een heerlijk vakantiegevoel.

Bron : Website van de Nederlandse Oranjerievereniging

www.oranjerievereniging.nl